

була реалізована у с.Корсунці Комінтернівського району Одеської області, де компактно проживає 300 осіб ромської національності. Зокрема, на базі ФАП у с.Корсунці було організовано роботу виїзної бригади лікарів, які оглянули населення табору, надали рекомендації щодо подальшої тактики обстеження та лікування. Всім дітям до 3-х років було зроблено щеплення на реакцію Манту з подальшою імунізацією проти туберкульозу. Дорослі пройшли флюорографічне обстеження у пересувному флюорографічному кабінеті. З мешканцями табору проведено роз'яснювальну роботу щодо профілактики інфекційних захворювань.

2 жовтня 2014 року у Брюсселі було підписано рамкову угоду про співпрацю Одеської обласної державної адміністрації з Європейською Комісією в рамках програми «ROMED-2» («Підтримка інтеграції ромської громади на місцевому рівні»). В її рамках Рада Європи готова забезпечити: людські та фінансові ресурси в напрямку експертної підтримки, адміністрування, а також для участі у міжнародних заходах; доступ до структурних фондів Європейського Союзу; організацію та проведення тренінгів, практичних семінарів, тематичних заходів, ознайомчих поїздок, консультацій з питань реалізації регіональної політики в контексті інтеграції ромів на місцевому рівні для представників уповноважених структурних підрозділів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; координацію між представниками державного та громадського сектору, які беруть участь у Програмі "ROMED2", на національному та міжнародному рівнях.

Обласна державна адміністрація, в рамках компетенції, зобов'язалася: сприяти винайденню ефективного механізму взаємодії між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, представниками неурядових громадських організацій та ромських громад з метою розробки та реалізації короткострокових та довгострокових планів дій для поліпшення становища ромів Одещини; забезпечити участь компетентних фахівців державного сектору у тренінгах, робочих зустрічах, консультаціях, "круглих столах", конференціях та інших заходах з ромської тематики, запланованих в рамках Програми "ROMED2"; надавати підтримку та брати участь в оцінюванні дієвості та результативності поставлених Програмою "ROMED2" цілей та завдань.

Забезпечення співробітництва між органами виконавчої влади і громадськими об'єднаннями ромів з питань життєдіяльності ромської національної меншини

В Одеській області сформовано цілісну систему взаємодії в етнопонаціональній сфері до якої залучені органи виконавчої влади та місцевого самоврядування на різних рівнях, структурні підрозділи облдержадміністрації та ромські громадські організації, що створює умови для задоволення освітніх, культурних та інформаційних потреб ромів, збереження їх самобутності та вирішення нагальних питань.

В рамках моніторингу стану дотримання конституційних прав та свобод національних меншин в Україні 12 червня 2013 року в Одеській області з

робочим візитом перебувала Представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини – начальник Управління з питань дотримання прав дитини, недискримінації та гендерної рівності Аксана Філіпішина. В контексті робочої зустрічі вона відвідала місця компактного проживання ромів Одещини – с.Нерубайське та с.Усатове Біляївського району, а також с.Корсунці Комінтернівського району. Також була проведена зустріч з представниками влади області – заступником голови обласної державної адміністрації Д.Б.Волошенковим й керівниками структурних підрозділів – начальниками Департаменту освіти і науки, управління культури і туризму, національностей та релігій, управління охорони здоров'я, служби у справах дітей та головою Одеського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, під час якої обговорено питання створення належних умов захисту та інтеграції в українське суспільство ромської спільноти Одещини, забезпечення рівних можливостей її участі у соціально-економічному та культурному житті регіону.

Департаментом внутрішньої політики Одеської міської ради з метою покращення соціально-економічного становища ромів у таких сферах, як правовий захист, соціальний захист та зайнятість, освіта, охорона здоров'я, житлові умови, сфера культури та інформації протягом 2013 року було проведено низку консультацій з головою правління Одеського обласного ромського конгресу «Бахтало Дром» С.М.Єрмошкіним та підготовлено розпорядження Одеського міського голови №40 від 29 січня 2014 року «Про Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року в м.Одеса».

23 листопада 2013 року відбулася виїзна нарада фахівців виконавчих комітетів Одеської міської ради з активом ромської громади селища Більшовик Суворовського району м.Одеса, під час якої були висловлені конкретні пропозиції з налагодження співпраці, зокрема, у соціальній сфері.

У січні 2014 року Департаментом праці та соціальної політики Одеської міської ради погоджено посади ромського посередника на громадських засадах в управліннях соціального захисту населення Суворовського та Малиновського районах м.Одеси.

З метою навчання секретарів сільських та селищних рад Іванівського та Роздільнянського районів Одеської області у березні 2014 року і проведено семінар на тему «Права людини для осіб, які належать до ромської національної меншини» та створено книжкову експозицію «Захист прав ромів в Україні» (смт.Арциз).

17 березня 2014 року в місті Одесі відбувся семінар-практикум за участю територіальних органів центральних органів виконавчої влади та ромських громадських організацій на тему: «Формування та реалізація державної політики України щодо захисту та інтеграції ромського населення у правовій, медичній та соціальній сферах». Під час роботи були обговорені здобутки програми ромських посередників в Україні та в Одеській області, презентація звіту МФВ «Відродження» щодо роботи ромських соціально-медичних посередників в Україні, завдання щодо законодавчого забезпечення виконання антидискримінаційної політики і свободи пересування в межах України та підходи до їх реалізації, практичний досвід вирішення проблем оформлення ідентифікаційних документів для ромів, обговорення моделей

співпраці медичних установ та соціальних центрів з ромськими соціально-медичними посередниками для покращення доступу ромського населення до соціально-медичних послуг, презентація проекту регіонального плану з виконання в Одеській області Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на 2014 рік.

18 листопада 2014 року в Одесі відбувся «круглий стіл» керівників ромських правозахисних організацій з обговорення «Стратегії». Присутні на заході представники п'яти ромських правозахисних організацій висловили бажання допомогти органам державної влади у виконанні Стратегії та сприяти тому, щоб вона стала діючим інструментом в руках професіоналів. В результаті зустрічі громадські організації уклали меморандум і створили робочу групу з числа ромських правозахисників - аби посилити вплив громади на органи державної влади і постійно моніторити, як реалізується ромська стратегія в Одеській області.

Розпорядженням голови Біляївської районної державної адміністрації від 10 грудня 2014 року №600/РА-2014 утворено робочу групу з метою виконання плану заходів з реалізації Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року.

Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 18 червня 2013 року №607/А-2013 з метою підготовки пропозицій до державного плану заходів було утворено робочу групу за участю представників структурних підрозділів обласної державної адміністрації та ромських громадських організацій. Розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 13 листопада 2013 року №1199/А-2013 утворено робочу групу з розробки регіональної ромської програми, до складу якої увійшли представники органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, ромських громадських організацій Одещини. 21 листопада 2013 року відбулося перше засідання робочої групи, основним завданням якого стало вироблення механізму співпраці між спеціалістами профільних управлінь та членами ромських громад для вирішення першочергових проблем ромів. За підсумками роботи було прийнято низку резолюцій, зокрема, рішення про необхідність проведення тематичних «круглих столів» та включення ромського питання до чинних програм структурних підрозділів облдержадміністрації, передусім управлінням освіти та науки, управлінням охорони здоров'я та департаментом соціального захисту населення. Питання затвердження регіонального плану заходів з реалізації Стратегії було внесено до порядку денного засідання робочої групи, яке відбулося 6 січня 2014 року. На жаль із-за наявних протиріч між ромськими організаціями робота групи була призупинена, хоча завдання Стратегії виконувались. 23 грудня 2014 року було проведено засідання робочої групи, під час якого було підведено підсумки спільної роботи представників громадського та державного секторів протягом 2014 року та визначено вектор подальшої співпраці. У 2016 році було відновлено діяльність робочої групи, створеної розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 18 червня 2013 року №607/А-2013 та проведено три засідання за головуванням в.о. заступника голови облдержадміністрації С.А.Бобровської: 21 березня 2016 року під час якого підведено підсумки роботи з виконання на території Одещини Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини

на період до 2020 року у 2015 році; 22 квітня 2016 року та 19 травня 2016 року під час яких опрацьовувались варіанти регіональної програми.

Соціальний захист і зайнятість

Виявлення та охоплення соціальними послугами ромських сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах

У 2014 році з метою охоплення соціальними послугами ромських сімей з дітьми, спеціалістами районних та міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді була проведена соціальна робота, в ході якої охоплено 298 сімей (в них 763 дитини), їм було надано 2218 соціальних послуг. З метою подолання складних життєвих обставин 62 сім'ї було взято під соціальний супровід.

Упродовж 2015 року здійснювалася соціальна робота з 214 сім'ями ромської національності, в яких виховується 586 дітей. З них 192 сім'ям, в яких виховується 504 дитини, були надані соціальні послуги за карткою отримувача послуг, а 22 сім'ї, в яких виховується 82 дитини, перебувало під соціальним супроводом спеціалістів районних та міських центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. В ході здійснення соціальної роботи з ромськими сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах було надано 1206 соціальних послуг.

Протягом 2015 року було проведено 97 заходів, за темами: «Ми обираємо здоровий спосіб життя», «Допоможемо кожному», «Злочинність та правопорушення серед молоді», «Родина без насильства», «Туберкульоз - головна проблема сучасності», «Торгівля людьми», «Гендерна рівність», «Вплив нікотину на організм підлітка», «Захист прав дітей», «Права і обов'язки», «Знай і поважай закон».

Моніторинг

призначення та використання державної соціальної допомоги, зокрема, при народженні дитини.

Протягом 2014 року на обліку в управліннях соціального захисту населення Одеської області перебувало 246, а впродовж 2015 року - 276 представників ромської національності які, відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», отримували допомогу при народженні дитини. Постійно соціальними службами, незалежно від національності, проводиться обстеження матеріально-побутових умов проживання родин, які опинилися у складних життєвих обставинах. Система соціальних виплат спрямована на поліпшення матеріального забезпечення соціально вразливих верств населення, подолання бідності та зниження ступеня розшарування суспільства за рівнем доходів.

Підвищення освітнього рівня

Проведення роботи щодо збільшення кількості дітей ромської національності віком від трьох до шести років, які відвідують дошкільні навчальні заклади

За бажанням батьків діти ромів, як і діти інших національностей, відвідують дошкільні навчальні заклади відповідно до чинного законодавства на безоплатній основі або на пільгових умовах. *Протягом 2014 року дошкільною освітою було охоплено 288 дітей ромів. Протягом 2015 - 179 дітей-ромів.* Серед ромської батьківської громади проводиться інформаційно-просвітницька робота щодо важливості здобуття освіти. Надаються роз'яснення про різні форми дошкільної освіти: короткотривале перебування, консультативні пункти, соціально-педагогічний патронат та різні форми організації навчання дітей у загальноосвітніх навчальних закладах: очна, індивідуальна, екстернат, навчання у вечірніх змінних школах та класах.

Цікавою є ініціатива проведення для батьків дітей віком від народження до 3 років та для батьків дітей віком від 3 до 6 років низки семінарів та «круглих столів» у рамках реалізації проекту «Поширення досвіду Центрів для батьків у ромських громадах» за підтримки програми «Раннє дитинство» Фонду Відкритого Суспільства та програми «Рома України» Міжнародного фонду «Відродження». До проведення також залучаються учителі загальноосвітніх шкіл Комінтернівського, Біляївського та Татарбунарського районів Одеської області у яких навчаються ромські діти. Так, *27 жовтня 2014 року* в м. Одеса було проведено семінар-круглий стіл «Освіта ромських дітей: Центри для батьків», *27 листопада 2014 року* - семінар за програмою «Готуємось до школи» у Біляївському районі Одеської області на базі Нерубайського навчально-виховного комплексу «школи-гімназії», *3 лютого 2015 року* - семінар «Освіта ромських дітей: Центри для батьків», 2-га сесія.

22-23 серпня 2016 року в рамках реалізації проекту «Забезпечення якісної освіти для ромських дітей у дошкільних навчальних закладах і початкових класах» за підтримки Ромської програмної ініціативи Міжнародного фонду «Відродження» відбувся *тренінг для педагогів за програмою всебічного розвитку дитини «Крок за кроком»*. Участь у тренінгу взяли вихователі та вчителі початкових класів Жовтневого навчально-виховного комплексу (с.Жовтень, Ширяївський район, Одеська область). Навчальний заклад є одним із учасників Проекту спрямованого на вирішення проблеми охоплення якісною освітою ромських дітей в цілому і, зокрема, дітей дошкільного (3-5 років) і молодшого шкільного віку (6-10 років). Основна мета проекту – створення моделей забезпечення якісної інклюзивної освіти для ромських дітей дошкільного та молодшого шкільного віку на базі дошкільних навчальних закладів і початкових шкіл, а також забезпечення їхньої життєздатності через діяльність ромських громадських партнерських організацій. Проект виконується протягом 2016-2018 рр.

Проведення роботи щодо збільшення кількості дітей ромської національності віком від трьох до шести років, які відвідують шкільні навчальні заклади

В навчальних закладах Одеської області в цілому створено умови для забезпечення дітей ромської національності рівним доступом до якісної освіти. Вони навчаються разом з дітьми інших національностей. Дітям ромів шкільного віку забезпечено право на вибір форми навчання і навчального закладу на засадах, визначених Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту». Учні-роми, які здобувають освіту у загальноосвітніх навчальних закладах області, мають необхідні для навчання документи: свідоцтво про народження, медичні довідки, довідки про отримання ідентифікаційного коду.

Облік дітей шкільного віку ромської національності з метою максимального їх залучення до навчального процесу. За оперативними даними відділів освіти районних державних адміністрацій та міських рад станом на 1 січня 2014 року загальна кількість дітей ромської національності становила 1166 осіб. Місцями компактного проживання ромів є Арцизький, Балтський, Білгород-Дністровський, Біляївський, Болградський, Великомихайлівський, Ізмаїльський, Комінтернівський, Саратський, Татарбунарський, Фрунзівський райони та м.Ізмаїл.

Станом на 1 січня 2015 року навчалось 1402 особи ромської національності, у професійно-технічних навчальних закладах – 40 осіб.

У 2016 році за даними відділів (управлінь) освіти районних державних адміністрацій та міських рад у загальноосвітніх навчальних закладах області навчається 1499 учнів ромської національної меншини, у професійно-технічних навчальних закладах - 32 учні.

Ромським дітям, як і дітям інших національностей, забезпечено право на вибір навчального закладу та вибір форми навчання на засадах, визначених Законами України „Про освіту“, «Про дошкільну освіту» „Про загальну середню освіту“. Діти ромської національної меншини навчаються разом з дітьми інших національностей. Усі учні зазначеної категорії дітей при зарахуванні до закладів освіти мають необхідні для навчання документи: свідоцтво про народження, медичні довідки, довідки про отримання ідентифікаційного коду. У разі виникнення проблем із вказаного питання, відділами (управліннями) освіти райдержадміністрацій та міських рад уживаються всі необхідні заходи для отримання відповідних документів. З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах сільської місцевості організовано безкоштовне підвезення дітей до навчальних закладів.

У разі необхідності ромські діти охоплені корекційною та реабілітаційною допомогою. Практичні психологи та соціальні педагоги загальноосвітніх навчальних закладів проводять просвітницьку роботу з вчителями, батьками, профілактичні заняття з учнями. Проводяться корекційно-розвивальні заняття з учнями-ромами, спрямовані на подолання тривожності, агресії, насильства в учнівському середовищі, надається консультативна допомога батькам та учням у вирішенні адаптаційних проблем

дітей ромської національної меншини. Керівники загальноосвітніх навчальних закладів забезпечують постійний контроль за відвідуванням учнями занять. З цією метою ведуться алфавітні книги та книги руху учнів.

На підставі доповіді медико-психолого-педагогічної комісії та заяв батьків у м.Ізмаїл на базі спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату для розумово відсталих дітей I-II ст. №5 створено клас для дітей з вадами психічного розвитку, де навчається 46 учнів-ромів.

З метою профілактики ксенофобії, підвищення рівня толерантності всіх учасників навчально-виховного процесу у загальноосвітніх навчальних закладах м.Одеса щорічно, починаючи з 2013 року проводяться *Тижні толерантності*.

Нерубайським навчально-виховним комплексом спільно з правозахисним ромським центром та Біляївською районною громадською організацією «Бахтало дром» проводяться заходи щодо підвищення рівня правової обізнаності, освітнього рівня та соціального захисту ромів. Заклад також є активним учасником міжнародного проекту «Східне партнерство у сфері педагогічних інновацій в інклюзивній освіті». Діти ромської національної меншини залучені до гурткової та позакласної роботи, беруть участь у конкурсах, фестивалях тощо. Адміністрації та педагогічні колективи шкіл, де навчаються діти ромської національної меншини, враховують традиції і звичаї, які існують у побуті сімей цієї категорії дітей, сприяють покращенню рівня навчальних досягнень цих учнів, їх соціальній адаптації. Велика робота у цьому напрямку проводиться відділом освіти Ізмаїльської міської ради. Так, ромські діти відвідують музично-вокальний гурток, спортивні секції баскетболу, футболу, боротьби, боксу. Вагомими є спортивні досягнення випускників загальноосвітніх навчальних закладів - представників ромської національної меншини. Серед них: *переможці обласних та Всеукраїнських змагань з боксу, чемпіон та призери чемпіонату Європи з боксу серед юнаків; чемпіонка світу з пауерліфтингу*.

В області налагоджена робота з ромськими громадськими організаціями. Відділи освіти та навчальні заклади співпрацюють із представниками громадського об'єднання «Правозахисний ромський центр», добродійною організацією «Планета добрих людей», районними ромськими організаціями: Біляївською районною ромською організацією «Бахтало дром», «Придунайською ромською організацією», громадською організацією ромів Овідіопольського району «Роменги», ромською асоціацією Балтського району та іншими.

Забезпечення підвищення кваліфікації та стажування педагогічних кадрів загальноосвітніх навчальних закладів, у яких навчаються учні ромської національності

Адміністрації та педагогічні колективи шкіл, де навчаються діти ромської національності, враховують традиції і звичаї, які існують у побуті їх сімей, сприяють покращенню рівня навчальних досягнень цих учнів, їх соціальній адаптації.